

λειτουργικό, ιεροκρηκτικό, κατηχητικό και εκπαιδευτικό χώρο επί 30 συναπτά έτη, χάριτι Θεού.

Εξελέγη μητροπολίτης Πολυανής και Κιλκισίου τη 12^η Οκτωβρίου 2009 από τη Σειπή Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος. Χειροτονήθηκε τη 17^η αυτού μηνός και ενθρονίσθηκε την 11^η Νοεμβρίου στον ιερό μητροπολιτικό ναό Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Κιλκίς. Από της ενθρονίσεώς του, άρχισε με τη χάρη του Θεού, έντονη δραστηριότητα στον λειτουργικό, κρηκτικό, κατηχητικό τομέα με την οργάνωση σεμιναρίων, ομιλιών και διανομή εντύπων και λοιπού ενημερωτικού και πνευματικού υλικού. Ιδιαίτερα στον φιλανθρωπικό τομέα αναδιοργανώθηκε το Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο, ιδρύθηκαν 2 τράπεζες αγάπης και 17 Ενοριακά Φιλόπτωχα Ταμεία με πλούσια προσφορά στις ενορίες τους.

Εμμανουήλ Γρημάνης. Ιερέυς και οικονόμος. Ο Εμμανουήλ Γρημάνης, ιερέυς που έφερε το οφίκιο του οικονόμου και ζούσε στη νήσο Πάτμο, αυτομαρτυρείται κατά το έτος 1820 ως γραφέας τμήματος μουσικού κώδικα (μιας Ανθολογίας του 18^{ου} αι., που ανήκε παλαιότερα σε κάποιον ιερέα Γεώργιο Παπαχρίστου και τώρα αποκειται στη συλλογή μουσικών χειρογράφων του Σπουδαστηρίου Πρακτικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, υπό τον αριθμό 2): ο ίδιος, άγνωστος από άλλες πηγές, γράφει -συγκεκριμένα- τα φφ. 219-226 του παραπάνω κώδικα [πρόκειται, ουσιαστικά, για προσθήκη, στο τέλος του κώδικα, ενός τετραδίου, απροσδιόριστης προέλευσης], όπου περιλαμβάνονται μελοποιημένα τροπάρια από την ακολουθία της -κατά την 26^η Σεπτεμβρίου- αγομένης- εορτής της μεταστάσεως του αγίου ενδόξου και πανευφήμου αποστόλου και θεολόγου Ιωάννου του Ευαγγελιστού, της και' εξοχίν δηλαδή πανήγυρης της νήσου Πάτμου (όπου ο εν λόγω κωδικογράφος διέμενε [καθώς δεν διευκρινίζεται εάν, επιπροσθέτως, καταγόταν και από τον ίδιο τόπο]), τα οποία και υπογράφει (στο φ. 226ν) ως εξής: «1820 Εγράφη η παρούσα δια χειρός εμού οικονόμου Εμμανουήλ ιερέως Γρημάνη του εν τη νήσω Πάτμω». Α.ΧΑΛ.

Βιβλιογραφία:

Πολίτης, Λίνος, *Κατάλογος χειρογράφων του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, επιμ.-συμπληρώσεις Π. Σωτηρούδη, Α. Σακελλαρίδου-Σωτηρούδη, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 98-99.

Εμμανουήλ Ηρακλεινός. Μελωργός (αρχές 20^{ου} αι.). Ο Εμμανουήλ Ηρακλεινός επεσημάνθη με μία όλη κι όλη μελοποίηση, ένα Κοινωνικό ψαλλόμενο την Τρίτη ημέρα της εβδομάδος και εις μνήμας αγίων, *Εις μνημόσυνον*

αιώνιον έσται δίκαιος, σε Ήχο Πρώτο. Η σύνθεση είναι γραμμένη στη Νέα Μέθοδο Αναλυτικής Σημειογραφίας και παραδίδεται στον υπ' αριθ. 777 χφ μουσικό κώδικα της συλλογής της ιεράς μονής Διονυσίου Αγίου Όρους, μία Ανθολογία της Παπαδικής, του α' τετάρτου του 20^{ου} αι. (σ. 79-83, βλ. Γρ. Θ. Στάθης, *Τα Χειρόγραφα Βυζαντινής Μουσικής. Άγιον Όρος*, τ. Β', Αθήνα: IBM 1976, σ. 843). Καμμία άλλη πλη-

μελικών «θέσεων») *Δι' ευχών των αγίων Πατέρων ημών...*, σε Ήχο Πρώτο, της οποίας το μέλος, σύμφωνα με την παρατήρηση του καθηγητού Γρ. Θ. Στάθης, είναι «ιδιότυπον», προφανώς αποπνέον το ύφος της κυπριακής ψαλτικής παραδόσεως. Η σύνθεση παραδίδεται με την αναγραφή «Ήχος α', ποιηθέν παρά του Εμμανουήλ του οικονόμου της Κύπρου· Δι' ευχών των αγίων Πατέρων ημών...». Καμμία άλλη πληροφορία

γό. Η χρονική του τοποθέτηση στο β' ήμισυ του 18^{ου} αι. πραγματοποιήθηκε, αυθαίρετως πως, βάσει του χρόνου γραφής του Ξενοφωντικού μουσικού χειρογράφου. Κ.ΚΑ.

Εμμαούς. Τοπωνύμιο.

1. Πόλη, η οποία απείχε περί τα 11 χμ. βορειοδυτικά των Ιεροσολύμων στη μισή απόσταση της αρχαίας διαδρομής Ιόππης-Ιεροσολύμων. Η σύγχρονη ονομασία της είναι Imwas, ωστόσο στην αρχαιότητα απαντά ως Εμμαούς (Λκ 24:13) ή Αμμαούς (1 Μακ 3:40), εκ του 'Hamath' ή 'Hamta' (που σημαίνει 'θερμές πηγές'), λόγω των θερμών πηγών που βρίσκονταν στην πόλη. Το 230 περίπου, μετονομάστηκε Νικόπολη-Αντωνινόπολη. Η Εμμαούς αναφέρεται στην ΠΔ ως η τοποθεσία όπου νικήθηκε ο στρατός των Σελευκιδών από τον Ιούδα Μακκαβαίο (1 Μακ 3:40 κ.ε.) το 166 π.Χ. Τον 1^ο αι. μ.Χ. ήταν έδρα μίας εκ των τοπαρχιών της Ιουδαίας. Κατά τη διήγηση του κατά Λουκάν ευαγγελίου (Λκ 24:13-31), στον δρόμο που οδηγούσε προς Εμμαούς εμφανίστηκε ο Ιησούς μετά την Ανάστασή Του, στους μαθητές Λουκά και Κλεώπα, και συζήτησε μαζί τους καθ' οδόν, φτάνοντας στην οικία του Κλεώπα, όπου παρέμεινε μέχρι το βράδυ. Από τις αρχαιολογικές ανασκαφές αποκαλύφθηκαν τα ερείπια μιας βασιλικής του 3^{ου} αι. μ.Χ., που κατά την παράδοση είχε χτιστεί στο σημείο όπου βρισκόταν η οικία του Κλεώπα, και ένα βαπτιστήριο που χρονολογείται στον 5^ο αι. μ.Χ. Επίσης αποκαλύφθηκαν και τα ερείπια των περίφημων λουτρών της πόλης, που χρονολογούνται από τη ρωμαϊκή περίοδο. Κ.ΦΕΡ.

Rebrandt, *Το δείπνο στους Εμμαούς* (1629), Μουσείο Jacquemart-André (Παρίσι)

Βιβλιογραφία:

Robinson, B.P., "The Place of the Emmaus Story in Luke-Acts", *NTS* 30 (1984) 481-497. Tsafir, Y., *Tabula Imperii Romanum: Judea/Palestina*, Jerusalem 1994. Doron, C., "On the Golden Gate in Jerusalem and the Baptistry at Emmaus-Nicopolis", *Zeitschrift des Deutschen Palästina-Vereins* 97 (1981) 171-177. Gichon, M., "The Bath-House at Emmaus", *BALAS* 6 (1986-1987) 54-57. Ruscus, L., "Actia Nicopolis", *ZPE* 157 (2006) 247-255. Curtis, A., *Oxford Bible Atlas*, Oxford 2007. Haag, H., *Das Land der Bibel. Geographie Geschichte Archäologie*, Stuttgart 2000.

ροφορία δεν έχει επισημανθεί, προς το παρόν για τον εν λόγω μελωργό. Η χρονική του τοποθέτηση στις αρχές του 20^{ου} αι. πραγματοποιήθηκε, αυθαίρετα, βάσει του χρόνου γραφής του διονυσιατικού μουσικού κώδικος. Κ.ΚΑ.

δεν έχει επισημανθεί, προς το παρόν για τον εν λόγω μελωργό, πέρα από τα όσα στοιχεία μας παρέχει η ανωτέρω αναγραφή. Η χρονική τοποθέτηση του Εμμανουήλ οικονόμου της Κύπρου στα μέσα του 16^{ου} αι. πραγματοποιείται κατά προσέγγιση, βάσει του χρόνου γραφής του κουτλουμουσιανού μουσικού κώδικος. Κ.ΚΑ.

Εμμανουήλ εκ Κύπρου. οικονόμος. Μελωργός (μέσα 16^{ου} αι.). Στον υπ' αριθμ. 427 χειρόγραφο μουσικό κώδικα της συλλογής της ιεράς μονής Κουλουμουσιού Αγίου Όρους, ένα σπουδαίο μουσικό Μαθηματάριον κυπριακής προελεύσεως, ολοκληρωμένο περί τα τέλη του 16^{ου} αι., με περιεχόμενο κυπριακής ψαλτικής παραδόσεως, έργο, κατά πάσα πιθανότητα του Κυπρίου μουσικού Κωνσταντίνου Φλαγγή, διασώζεται (στο φ. 3α) μία όλη κι όλη μελοποίηση του Εμμανουήλ οικονόμου εκ Κύπρου (βλ. Γρ. Θ. Στάθης, *Τα Χειρόγραφα Βυζαντινής Μουσικής. Άγιον Όρος*, τ. Γ', Αθήνα: IBM 1993, σ. 277-281). Πρόκειται για τη Μέθοδο των «θέσεων» του Στιχηραρικού Γένους (για την εκμάθησιν, δηλαδή, των στιχηραρικών

Εμμανουήλ εκ Σμύρνης. Μελωργός (β' ήμισυ 18ου αι.). Στον μελωργό Εμμανουήλ εκ Σμύρνης αποδίδει ο υπ' αριθμ. 153 χφ. μουσικός κώδικας της συλλογής της ιεράς μονής Ξενοφώντος Αγίου Όρους, μία Ανθολογία της Παπαδικής του β' ημίσεος του 18^{ου} αι., τη μελοποίηση ενός Κοινωνικού Ύμνου των Κυριακών, *Αινείτε τον Κύριον εκ των ουρανών...*, σε Ήχο Πλάγιο του Δευτέρου (μεταξύ φ. 98α-103α, βλ. Γρ. Θ. Στάθης, *Τα Χειρόγραφα Βυζαντινής Μουσικής. Άγιον Όρος*, τ. Β', Αθήνα: IBM 1976, σ. 110-113). Καμμία άλλη πληροφορία δεν έχει επισημανθεί, προς το παρόν για τον εν λόγω μελωργό.

2. Πόλη, η οποία εντοπίζεται στη δυτική ακτή της θάλασσας της Γαλιλαίας νοτίως της Τιβεριάδος. Στην Εμμαούς της Τιβεριάδος εντοπίζονται θερμές πηγές (εβρ. 'Hamath'), γι' αυτό το Ταλμούδ την ταυτίζει με την πόλη Ωμαθά της φυλής Νεφθαλί (Ιησ 19:35), χωρίς αυτό να μπορεί να επιβεβαιωθεί, καθώς τα παλαιότερα αρχαιολογικά στρώματα που έχουν αποκαλυφθεί χρονολογούνται στην ελληνιστική περίοδο. Στην Εμμαούς της Τιβεριάδος έχουν αποκαλυφθεί συναγωγές που χρονολογούνται από τον 1^ο ως τον 8^ο αι. μ.Χ., με ψηφιδωτά δάπεδα εξαιρετικής τέχνης. Κ.ΦΕΡ.